

Нинослав Станојловић

ОШ „17. октобар”

Јагодина

УДК 271.222(497.11)-725:929

929.52 Ацић А

О БОГОСЛОВСКИМ ПРЕЦИМА ИГУМАНИЈЕ АНЕ

Ајстиракш: Рад је посвећен богословским прецима часне мајке Ане (Ацић), дугогодишње игуманије манастира Враћевшнице, и то са обе родитељске стране. Ова духовна следбеница и сарадница владике Николаја Велимировића у историји српског народа остала је у сенци свог оца Сретена М. Ацића, гласовитог српског педагога, али је уписана великим словима у повесницу Српске православне цркве.

Кључне речи: игуманија Ана, преци, игуман Јоаникије, јереј Риста Мачужић, јереј Милун Мачужић, Хаџи Јефtimiје Поповић, јереј Тодор Поповић, јереј Сава Поповић, професор Јанићије Поповић.

Часна мајка Ана, у мирјанству наречена Надежда Сретена Ацића, духовна следбеница Светог владике Николаја Велимировића и дугогодишња игуманија манастира Враћевшница, имала је међу прецима својим много богослужитеља. И то и са очеве и са мајчине стране. Прилика је да се подсетимо њених богословских предака, од којих поједини завређују свеобухватније и сериозније истраживање јер спадају у знамените изданке српског народа.

Игуман Јоаникије (Мачужић)

Рођен је као Јован, син Обрада Јовановића Мачуге, почетком 19. века у Малој Сугубини, кнежевине Левачке, нахије Јагодинске. Први пут се помиње као искушеник, а потом као монах Јоаникије (Јанићије) 1832. године у документима манастира Љубостиње. У периоду од 1847. до смрти, 1866. године, смерни Јоаникије (Јанићије) као архимандрит управљао је манастиром Љубостиња. За то време манастир је знатно напредовао, између осталог добио је нову звонару, нови лимени кров, бројне споредне зграде, три воденице и остало, а све захваљујући у народу поштованом и хваљеном игуману Јанићију¹.

¹ С. Путник, *Манастир Љубостиња*, Крушевац, б. г., 17; Н. Станојловић, О познатим прецима

Јереј Риста Мачужић

Рођен је 1828. године у Малој Сугубини, кнежине Левачке, нахије Јагодинске, од оца Радосава О. Мачужића. Читање и писање је научио код свог стрица игумана Јанићија у манастиру Љубостињи. Остало је забележено да је био први учитељ у тек основаној врбничкој школи 1853. године, односно да је школске 1856/57. године радио као учитељ у селу Грабовцу код Трстеника, да би убрзо био постављен за свештеника у цркви Св. Апостола Петра и Павла у Пољни. Умро је 24. јула 1873. године у Пољни и сахрањен у црквеној порти. Његов син Милен касније је променио презиме Мачужић у Поповић².

Риста Мачужић, стриц Сретена Ацића, око 1865.

Јереј Милун Мачужић

Рођен је 1832. године у Малој Сугубини, кнежине Левачке, нахије Јагодинске, од оца Милосава О. Мачужића. После завршене основне школе (вероватно у Трстенику), у периоду од 1848. до 1852. године, похађао је четворогодишњу београдску Богословију, да би као свршени богослов („клирик“) од 1852. до 1855. године радио као учитељ у Трстенику. Упутивши писмо свом рођеном стрицу, игуману љубостињском Јанићију, 1855. године, обавестио га је да жели да „получи свјашченство“ и да ускоро ступа у брак јер је запресио кћер пароха врњачког.

И заиста, убрзо је добио упражњено место пароха риљачког, које је и тражио, да би након краћег службовања у селу Ивковићу био свештеник и у

Сретена М. Ацића, у: *Живот и дело Сретена М. Ацића*, зборник радова са округлог стола, Јагодина – Крушевац – Трстеник, 2006, 24–25; О. Ђорђевић, *Сретен Ацић и његова породица*, Манастир Враћевшница, 2001, 24–25.

² О. Ђорђевић, н. д., 25–26; Т. Милетић, Школа у Врбници, у: *Школство у крушевачком крају у Књажевци и Краљевци Србији*, зборник радова са научног скупа, Крушевац, 2002, 222–223

цркви Св. Апостола Петра и Павла у Пољни. У овој цркви се венчао 16. октобра 1855. године са Савом, средњом кћери јереја врњачког Јефtimiја Јевте Поповића и супруге му Марице.

Након годину дана, у породичној кући у Малој Сугубини, Сави и Милуну Мачужићу 15. октобра 1856. године родио се син, коме је кум Милован, житељ крушевачки, на крштењу 19. октобра исте године у пољанској цркви Св. Апостола Петра и Павла дао име Сретен.

Од почетка 1858. до преране смрти, изаване тифусом, 24. новембра 1860. године, Милун Мачужић је живео и радио као капелан, на парохији свог гаста Хаџи Јефtimiја Јевте Поповића у Врњцима. Сава Поповић, „попадија поч. јереја Милуна Мачужића”, рођена у Врњцима 23. јануара 1839. године, преминула је 19. децембра 1862. године и сахрањена сутрадан на врњачком гробљу. Опело је извршио њен отац Јефtimiје.

Син јединац Саве и Милуна, шестогодишњи Сретен, поставши сироче, до поласка у школу живео је у кући свог деде Хаџи Јевте, али како он, као удовац и уз то преоптерећен обавезама у парохији, није могао да се брине свакодневно о унуку, бригу о њему преузела је тетка Борика, Савина сестра, која је живела у Трстенику³.

Свештеник Хаџи Јефtimiје Поповић

Рођен је 1800. године, очигледно у свештеничкој породици, али нико од његових биографа није утврдио тачно место његовог рођења. Како је две године „учио књигу” код монаха Максима у манастиру Каленићу, можемо претпоставити да је рођен у широј околини. Из записа на његовој надгробној плочи произлази да је Јефtimiје постао врњачки свештеник 1822. године. Међутим, по званичним и врло прецизним подацима, њега је 30. јуна 1824. године рукоположио за свештеника врњачког призренски владика Захарије, и то у манастиру Високим Дечанима. Том приликом добио је и синђелију на ову парохију.

Врњци су се тада налазили у Јошаничкој нахији, која је била у саставу Новопазарског санџака, односно ушли су у састав Кнежевине Србије тек 1832. године, поставши део Окружија крушевачког. Затекавши малу цркву брвнару, новопостављени парох врњачки је успео да, између 1834. и 1844.

³ О. Ђорђевић, *Сретен Ацић и његова кћи игуманија Ана*, Манастир Враћевшница, 2014, 21–24; Н. Станојловић, н. д., 24–25; Д. Ђ. Димитријевић, М. Ристић, *Живот и рад Сретена Ацића*, у: *Сретен М. Ацић. Сјоменица у славу учитеља, професора, директора, ђегајоџа, научника и народног просветитеља*, Јагодина, 1939, 2–3.

године, као (најзначајнији) ктитор подигне нови храм, посвећен Рођењу пресвете Богородице. Место за подизање нове цркве врњачке одабрано је зналачки, док су подаци о власнику локације супростављени. Хроничар врњачки Милан Д. Сотировић изнео је тврдњу да је земљиште за градњу нове цркве и порте, непосредно уз стару брвнару, даровала породица Петрушић, док се у белешкама игуманије Ане, праунуке Хаџи Јевтине, вели да је овај храм никао на личном имању поменутог пароха врњачког.

У историји Врњачке Бање Хаџи Јевта остао је забележен као један од првих пропагатора тамошње топле минералне воде. Он је још 1835. године послао две посуде са узорцима ове лековите течности саксонском барону Сигисмунду Аугусту Волфангу фон Хердеру, управнику рудника у Фрајбургу, који је дошао у Србију да испитује рудно богатство и минералне воде, на позив актуелног српског владара, кнеза Милоша. Барон је оценио високом оценом врњачку минералну топлу воду, упоредивши је са оном са извора у Карлсбаду (данас Карлове Вари), у једној од најчувенијих европских бања.

Међутим, требало је да прође више од две деценије и да о лековитости врњачких извора продре у јавност мноштво доказа, али и легенди, попут оне о чудесном излечењу сипљивог коња чији је власник био свештеник тамошњи, да би тек 1859. године агилни начелник округа Алексиначког Павле Мутавцић, сетивши се прича свог пријатеља Хаџи Јевте, дошао у Врње да нађе лека својој бољци и излечен одлучио да предузме наредних година озбиљну иницијативу за уређење и изградњу Врњачке Бање као лечилишта. То је био почетак организованог туризма у овој гласовитој српској бањи.

Хаџи Јевта је током 1855/56. године био свештенослужитељ и на новооснованој Трстеничкој парохији, до доласка пароха из Почевине у Трстеник, не напуштајући своју Врњачку. Капелан врњачки од 1858. до 1860. године био је јереј Милун Мачужић, његов зет, док је ову дужност од 1860. до 1869. године обављао Хаџи Јевтин син, јереј Тодор Поповић.

Свог унука Сретена Хаџи Јевта је 1864. године уписао у основну школу у Трстенику, са презименом изведеним од његове почасне црквене титуле – Аџић. Сам Сретен доцније је додао средње слово М, које је означавало и почетно слово имена његовог оца Милуна и породице Мачужић.

Дугогодишњи и многозаслужни свештеник врњачки, Хаџи Јефтимје Јевта Поповић, после кратког боловања, упокојио се у Господу 28. марта 1869. у Врњцима. Сахрањен је крај источног зида врњачке цркве. За новог врњачког пароха исте године је постављен дотадашњи капелан исте парохије Тодор Поповић, његов син и нови тудор Сретенов⁴.

⁴ О. Ђорђевић, н. д., 24–29; Н. Ђокић, Свештеник врњачки Хаџи Јефтимје Поповић, у: *Животи и дело Сретена М. Аџића*, зборник радова са округлог стола, Јагодина – Крушевац – Трстеник, 2006.

Свештеник Тодор Поповић

Рођен је у Врњцима око 1830. године, од мајке Марице и оца Јеф-тимија Поповића, пароха врњачког. У документима га видимо као капелана парохије Врњачке од 1860. до 1869. године, односно дугогодишњег јереја врњачког, од смрти очеве. Последњи пут се помиње као умировљени парох врњачки 1892. године. Није нам, за сада, позната његова година смрти. Бринуо је о свом сестрићу Сретену М. Ацићу током његовог школовања⁵.

Сретен Ацић са ујаком Тодором Поповићем, свештеником из Врњаца, око 1868.

Свештеник Сава Поповић

Нису познати место и година његовог рођења, али је богословско порекло очито. Рукоположен је за свештеника 18. априла 1836. године у Београду, од стране архиепископа и митрополита београдског Петра. Најдуже је, као парох, службовао у селу Медвеђи код Трстеника, где се и упокојио 26. децембра 1867. године⁶.

Јанићије Поповић, професор Богословије

Рођен је 1835. године у Медвеђи код Трстеника, од оца Саве Поповића, пароха тамошњег. Основну школу завршио је у родном месту, а три разреда

29–38; Љ. Поповић, *Павле Мушавцић и његово доба*, Врњачка Бања, 2008, 33–35; М. Д. Сотировић, *Врњачка Бања, прилози за историју*, Врњачка Бања, 1984, 74–75.

⁵ О. Ђорђевић, н. д., 31–33; Н. Ђокић, н. д., 38.

⁶ Хаџи Евдокија, О. Ђорђевић, *Породица Сретена Ацића*, у: *Животи и дело Сретена М. Ацића*, зборник радова са округлог стола, Јагодина – Крушевац – Трстеник, 2006, 44–45; О. Ђорђевић, н. д., 64; *Одабрани записи и црковна игуманија Ане Ацић (пун од призива до Божијег угодништва)*, приредили Сестринство манастира Враћевшница и О. Ђорђевић, Манастир Враћевшница, 2003, 21.

гимназије у Београду. Даље школовање наставио је у „духовном заведенију” на грчком острву Халки, где је учио „више духовне науке”. У Србију се вратио 1860. године и одмах је постављен за професора београдске Богословије. На дужности предавача у овој највишој богословској просветној институцији остао је до смрти, 16. априла 1889. године. Сахрањен је на београдском Новом гробљу. Са супругом Јеленом имао је четири сина и три кћери. Једна од његових кћери, Милева, рођена 1866. године у Београду, венчала се 15. маја 1896. године, у српској престоници, са четрдесетогодишњим професором Сретенем М. Ацићем. Ацићи ће наредне, 1897. године добити сина Милована, а три године доцније и кћер Надежду, потоњу игуманију Ану⁷.

Надамо се да ће наш рад посвећен познатим и мање познатим богословским прецима игуманије Ане, уз племениту опаску да је и њен отац Сретен, будући педагог, краће време био питомац београдске Богословије, бити изазов будућим истраживачима живота и дела ове знамените српске монахиње и добротворке.

Ninoslav Stanojlović

Elementary school “17. oktobar”

Jagodina

ORTHODOX PRIESTS – ANCESTORS OF THE ABBESS ANA

Summary: The paper deals with orthodox priests, ancestors – on both mother's and father's side – of the reverend mother Ana (Adžić), the abbess of the Vračevšnica monastery for many years. Ana Adžić was a spiritual follower and collaborator of the episcopus Nikolaj Velimirović, but in Serbian history she remained in the shadow of her father, a famous Serbian pedagogist; however, she has a significant place in the history of Serbian orthodox church.

Keywords: abbess Ana, ancestors, abbot Joanikije, priest Rista Mačuzić, priest Milun Mačuzić, Haji Jeftimije Popović, priest Todor Popović, priest Sava Popović, professor Janićije Popović.

---

⁷ О. Ђорђевић, н. д., 65–67; Хаџи Евдокија, О. Ђорђевић, н. д., 45–47; Н. Станојловић, Хронолошке цртице о животу и раду Сретенa М. Ацића, *Узданица*, година XV, број 2, децембар 2018, 188–190.